

کلیات نظامی گنجوی

www.ketab.ir

به کوشش و ویرایش:

کاظم عابدینی مطلق

نظامی، الیاس بن یوسف، ۴۵۳۰ - ۴۴۱۴ ق.	میرشناسه
Nizami Ganjavi	عنوان قراردادی
خمسه	عنوان و نام پدیدآور
کلیات نظامی گنجوی / نویسنده جمال الدین ابومحمد الیاس بن یوسف بن زکی (حکیم نظامی گنجوی)؛ ویرایش، پاورقی ها کاظم عابدینی مطلق.	مشخصات نشر
تهران: قدرت قلم، ۱۳۹۸.	مشخصات ظاهری
۱۲۱۶ص.	شابک
۱۹۰۰۰۰ ریال: 1-966525-978-622	وضعیت فهرست نویسی
فنی	یادداشت
کتاب حاضر در سالهای مختلف توسط ناشران متفاوت منتشر شده است.	یادداشت
واژه نامه.	موضوع
شعر فارسی -- قرن ۶ ق.	موضوع
Persian poetry -- 12th century	شناسه افزوده
عابدینی مطلق، کاظم، ۱۳۴۵ - ، ویراستار	رده بندی کنگره
PIR۵۱۲۰	رده بندی دیویی
۸۴۱/۲۳	شماره کتابشناسی ملی
۶۰۵۵۰۹۱	

تاریخ درخ است ۱۳۹۸/۱/۰۲
تاریخ پاسنگویر :
کد پیگیری 60۹112۷

کلیات نظامی گنجوی

نویسنده : جمال الدین ابومحمد الیاس بن یوسف بن زکی (حکیم نظامی گنجوی)

ناشر : انتشارات قدرت قلم

ویرایش، پاورقی ها: کاظم عابدینی مطلق

ناظر چاپ : منا غزاله

نوبت چاپ : اول ۱۳۹۸

تعداد : ۵۰۰ جلد

قیمت : ۱۹۰۰۰۰ تومان

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۶۵۲-۵-۱

مرکز نشر و پخش : خیابان دماوند، سه راه آزمایش، کارخانه آزمایش، نبش دوم غربی پلاک ۲۱۴، طبقه دوم

۰۲۱ - ۷۷۷۸۲۸۳۹ - ۰۹۱۲ ۸۳۵ ۲۶۶۵

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به آقای محمدرضا غزاله میباشد.

مقدمه ویراستار

خواندن جسنری ست ارزنمندو، دست خواندن کمال رساندن ابن هنر است. ارزش این هنر زمانی بارزتر می شود که بمن موضوع، خواندن قننی هنری باشد؛ یعنی بر سر، تصحیح نگارش شعر، ما را به اوج لذت هنری خواندن، بهمنون می گردد چه شعر آسان تر و دست بر توان خواند هنر شاعرانگی، نسوده واقعی شاعر آن شعر را عمیق تر، با کیفیت تر و سریع تر قتل می شود.

بر اعتقاد صاحب نظران حکمت و فلسفی ناب ایرانی، از دوره ی نلمورستون زرتشتی تا به امروز، اسلام و اکنون همواره در قالب شعر تجلی یافته است. رسیدن به این کوه معارف انا، از طریق دست خواندن اشعار بر رکان قلمی، آب پاری امکان پذیر است.

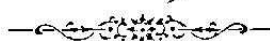
آنچه جوانان ما را از صرف وقت و استقامت مطالعه ی اشعار و وادین بزرگ و نوابغ بی بمتای آسمان شعر و حکمت این مرز و بوم بازمی دارد، دست خواندن و نتیجه خوب تفهیدن متون شعری ست. بعد بار زرض انگیزی و شیرینی زیبا شناختی شعر فارسی، در ترم و آهنگت خیر و کننده آن است. درک لذت موسیقی بی مثالی که در شعر فارسی و به ویژه، شاعرانی چون مولانا جلال الدین نفیخته است، تنها از طریق، خوب خواندن، و، راحت خواندن، امکان پذیر می گردد.

بر این بنا کوشیده ایم تا حد امکان با ویرایش دیوان بزرگان ادب سرزمین سخن پرومان در چهل سازی، طرز
خواندن اشعار، وقت و اتمام نماییم. این مهم را از طریق تبصره نوشتن بعضی کلمات و گذاشتن علائم فنی ویرایشی و گاه
اعراب و اثره با به انجام رسانده ایم.

اما علی رغم به کار رفتن بعضی شیوه‌های نو و ابتکاری در ویرایش این کتاب با کجاست بر چه بهتر کردن وضعیت
شعرخوانی، در کشورمان به عمل آمده، وجود اشتباهات و نقایص را در کار خود مرود نمی‌دانیم و از عزیزان صاحب نظر در این
مرصه انتظار هم اندیشی و یاری داریم.

کاظم هایدی مطلق

فهرست

مخزن الاسرار

۵۶	خلوت دوم: در عشرت شبانه	۲۵	● مخزن الاسرار
۵۸	ثمره‌ی خلوت دوم	۲۷	مناجات اول: در سیاست و قهرین‌داد
۶۰	مقاله‌ی اول در آفرینش آدم	۲۹	مناجات دوم: در بخشایش و عفو یزدان
۶۳	داستان پادشاه نومید و آمرزش یافتن او	۳۰	در نعت رسول اکرم (ص)
۶۴	مقاله‌ی دوم در عدل و نگهداری انصاف	۳۱	در معراج
۶۶	حکایت نوشیروان با وزیر خود	۳۴	نعت اول
۶۸	مقاله‌ی سوم در حرکات عالم	۳۵	نعت دوم
۶۹	حکایت سلیمان با وزیر	۳۶	نعت سوم
۷۱	مقاله‌ی چهارم در رعایت انبیا	۳۸	نعت چهارم
۷۲	داستان پیرزن با سلطان	۳۹	در مدح ملک فخرالدین بهرامشاه بن داود
۷۳	مقاله‌ی پنجم در وصف پیری	۴۱	خطاب زمین بوس
۷۵	داستان پیر خست‌زن	۴۲	در مقام و مرتبت این نامه
۷۶	مقاله‌ی ششم در اعتبار موجودات	۴۴	گفتار در فضیلت سخن
۷۷	داستان سگ و صیاد و روباه	۴۵	بر تری سخن منظوم از منتور
۷۹	مقاله‌ی هفتم: در فضیلت آدمی بر حیوانات	۴۸	در توصیف شب و شناختن دل
۸۱	داستان فریدون با آهو	۵۱	خلوت اول: در پرورش دل
۸۲	مقاله‌ی هشتم در بیان آفرینش	۵۴	ثمره‌ی خلوت اول

داستان میوه‌فروش و روباه	۸۴	مقاله پانزدهم: در نکوهش رشکبران	۱۰۲
مقاله نهم: در ترک مؤونات دنیوی	۸۵	داستان ملکزاده‌ی جوان با دشمن پیر	۱۰۳
داستان زاهد توبه‌شکن	۸۷	مقاله شانزدهم: در چایک روی	۱۰۴
مقاله دهم: در نمودار آخر الزمان	۸۷	داستان کودک مجروح	۱۰۶
داستان عیسی	۹۰	مقاله هفدهم: در پرستش و تجرید	۱۰۷
مقاله یازدهم: در بی‌وفایی دنیا	۹۰	داستان پیر و مُرید	۱۰۹
داستان موبدِ صاحب‌نظر	۹۲	مقاله هجدهم: در نکوهش دورویان	۱۱۰
مقاله دوازدهم: در نای منزل خاک	۹۳	داستان جمشید با خاصگی مخرم	۱۱۱
داستان دو خیم مُتَنَزَّاع	۹۵	مقاله نوزدهم: در استقبال آخرت	۱۱۳
مقاله سیزدهم: در نکوهش جهل	۹۶	داستان هارون الرشید با موی تراش	۱۱۵
داستان حاجی و صوفی	۹۷	مقاله بیستم: در وقاحتِ آبَنای عصر	۱۱۶
مقاله چهاردهم: در نکوهش غفلت	۹۹	داستان بلبل با باز	۱۱۸
داستان پادشاه ظالم با مرد راستگوی	۱۰۱	انجام کتاب	۱۱۹

خسرو و شیرین

● خسرو و شیرین	۱۲۳	سلسله چندی در عشق	۱۴۳
در توحید باری	۱۲۳	عذر انگیزی در نظم کتاب	۱۴۴
در استدلال نظر و توفیق شناخت	۱۲۵	آغاز داستان خسرو و شیرین	۱۴۷
آمرزش خواستن	۱۲۷	صفت بزرگ امید	۱۴۸
در نعت رسول اکرم (ص)	۱۲۹	عشرت خسرو در مرغزار و بیست و هفت	۱۴۹
در سابقه‌ی نظم کتاب	۱۳۰	شفیع انگیزختن خسرو پیران را پیمس پدر	۱۵۰
در ستایش طُغرل ارسلان	۱۳۲	به خواب دیدن خسرو نیای خویش انوشیروان را	۱۵۲
ستایش اتابک اعظم شمس الدین ابوجعفر محمد بن ایلدگز	۱۳۴	حکایت کردن شاپور از شیرین و شب‌دیز	۱۵۲
خطاب زمین‌بوس	۱۳۶	وصف جمالِ شیرین	۱۵۴
در مدح شاه مظفر الدین قزل ارسلان	۱۳۸	صفتِ شب‌دیز	۱۵۶
حکایت	۱۴۰	رفتن شاپور در ارمن به طلب شیرین	۱۵۷
در پژوهش این کتاب	۱۴۱	در نژادِ شب‌دیز	۱۵۸

۲۰۳	(افسانه گفتن سمن ترک)	۱۵۸	نمودن شاپور صورت خسرو را بار اول
۲۰۳	(افسانه گفتن پریزاد)	۱۶۰	نمودن شاپور صورت خسرو را بار دوم
۲۰۳	(افسانه گفتن ختن خاتون)	۱۶۱	نمودن شاپور صورت خسرو را بار سوم
۲۰۳	(افسانه گفتن گوهر ملک)	۱۶۳	پیدا شدن شاپور
۲۰۳	(افسانه گفتن شاپور)	۱۶۸	گریختن شیرین از نزد مهین بانو به مداین
۲۰۴	(افسانه گفتن شیرین)	۱۷۰	اندام شستن شیرین در چشمه‌ی آب
۲۰۴	(افسانه گفتن خسرو)	۱۷۱	دیدن خسرو، شیرین را در چشمه‌سار
۲۰۶	آزردن خسرو از شیرین و رفتن به جانب روم	۱۷۷	رسیدن شیرین به مشکوی خسرو در مداین
۲۰۸	پاسخ شیرین	۱۷۸	ترتیب کردن کوشک برای شیرین
۲۰۹	پاسخ دادن خسرو شیرین را	۱۸۰	رسیدن خسرو بارمزد به مهین بانو
۲۱۱	پاسخ شیرین خسرو را	۱۸۱	مجلس بزم خسرو و باز آمدن شیرین
۲۱۲	لایه کردن خسرو پیش شیرین	۱۸۳	آگاهی دادن شاپور خسرو از شیرین
۲۱۳	دمیدن روز	۱۸۵	رفتن شاپور دیگر بار به طلب شیرین
۲۱۴	رفتن خسرو از پیش شیرین	۱۸۶	آگاهی خسرو از مرگ پدر
۲۱۶	جنگ خسرو با بهرام و گریختن بهرام	۱۸۶	بر تخت نشستن خسرو بجای پدر
۲۱۸	تخت نشستن خسرو به مداین بار دوم	۱۹۰	باز آوردن شاپور شیرین را پیش مهین بانو
۲۲۱	پیش شیرین در جدایی خسرو	۱۹۱	گریختن خسرو از بهرام جوبین
۲۲۴	وصیت کردن مهین بانو شیرین را	۱۹۲	به هم رسیدن خسرو و شیرین در شکارگاه
۲۲۶	نشستن شیرین به پادشاهی بر جای مهین بانو	۱۹۴	اندرز و سوگند دادن مهین بانو شیرین را
۲۲۷	آمدن شیرین به روم	۱۹۵	جوانان باختن خسرو با شیرین
۲۲۸	آگاهی خسرو از مرگ بهرام پسرین	۱۹۷	صفت بهار و عیش خسرو و شیرین
۲۳۲	بزم آرایي خسرو	۱۹۸	شیر کشتن خسرو در بزمگاه
۲۳۲	سی لحن بارید	۲۰۰	افسانه گفتن خسرو و شیرین و شاپور و دختران
۲۳۲	اول - گنج باد آورد	۲۰۲	افسانه سرایی ده دختر
۲۳۲	دوم - گنج گاو	۲۰۲	(افسانه گفتن فرنگیس)
۲۳۲	سوم - گنج سوخته	۲۰۲	(افسانه گفتن شهیل)
۲۳۲	چهارم - شادروان مروارید	۲۰۲	(افسانه گفتن عجب نوش)
۲۳۳	پنجم - تخت طاقدیسی	۲۰۲	(افسانه گفتن فلک ناز)
۲۳۳	ششم و هفتم - ناقوسی و اورنگی	۲۰۲	(افسانه گفتن همیلا)
۲۳۳	هشتم - حقه‌ی کاوس	۲۰۳	(افسانه گفتن همایون)

۶۳۴	افسانه	۷۳۷	اندرز گرفتن بهرام از شبان
۶۵۵	نشستن بهرام روز یکشنبه در گنبد زردو...	۷۴۰	بازخواست بهرام از وزیر ستمکار
۶۵۵	افسانه	۷۴۲	شکایت کردن مظلوم اول
۶۶۴	نشستن بهرام روز دوشنبه در گنبد سبز و...	۷۴۲	شکایت کردن مظلوم دوم
۶۶۴	افسانه	۷۴۳	شکایت کردن مظلوم سوم
۶۷۴	نشستن بهرام روز سه شنبه در گنبد سرخ و...	۷۴۴	شکایت کردن مظلوم چهارم
۶۷۵	افسانه	۷۴۵	شکایت کردن مظلوم پنجم
۶۸۷	نشستن بهرام روز چهارشنبه در گنبد...	۷۴۶	شکایت کردن مظلوم ششم
۶۸۷	افسانه	۷۴۷	شکایت کردن مظلوم هفتم
۷۰۵	نشستن بهرام روز پنج‌شنبه در گنبد و...	۷۴۹	کشتن بهرام وزیر ظالم را
۷۰۶	افسانه	۷۵۰	پوزش خواستن خاقان چین از بهرام
۷۱۹	نشستن بهرام روز آدینه در گنبد سیاه...	۷۵۱	فرجام کار بهرام و ناپدید شدن او در غار
۷۲۰	افسانه	۷۵۷	در ختم کتاب و دعای علاء‌الدین کرب ارسلان
۷۳۲	آگاهی بهرام از لشکرکشی خاقان چین...		

اسکندرنامه

۱۶۳	● شرفنامه (خردنامه‌ی اسکندری)	۷۸۷	ستایش اتابک اعظم نصره‌الدین ابوبکر بن محمد
۷۶۷	مناجات به درگاه باری عز‌شانه	۷۹۰	خطاب به پادشاه بوس
۷۶۹	در نعت خواجه‌ی کاینات	۷۹۲	فروگفتن داستان طریق ایجاز (ساقی نامه)
۷۷۰	در معراج پیغمبر اکرم (ص)	۷۹۳	فهرست تاریخ سکندر در یک ورق
۷۷۳	در سابقه‌ی نظم شرفنامه	۷۹۵	رغبت نظامی به نفاذ شرفنامه (ساقی نامه)
۷۷۴	تمثیل اندراین معنی	۷۹۶	وصف بهار
۷۷۶	در حسب حال و انجام روزگار (ساقی نامه)	۷۹۸	آغاز داستان و نسب اسکندر (ساقی نامه)
۷۷۶	اندرز	۷۹۸	داستان
۷۷۹	در شرف این نامه بر دیگر نامه‌ها (ساقی نامه)	۸۰۱	دانش آموختن اسکندر از قوماجس حکیم پدر ارسطو
۷۷۹	اندرز	۸۰۱	اندرز
۷۸۴	تعلیم خضر در گفتن داستان (ساقی نامه)	۸۰۴	پادشاهی اسکندر بجای پدر (ساقی نامه)
۷۸۴	داستان	۸۰۴	اندرز

داستان	۸۰۵	کشتن سرهنگان دارا را (ساقی نامه)	۸۶۳
تظلم مصریان از زنگیان پیش از اسکندر (ساقی نامه)	۸۰۶	اندرز	۸۶۳
اندرز	۸۰۷	داستان	۸۶۳
داستان	۸۰۷	نشستن اسکندر بر جای دارا (ساقی نامه)	۸۷۲
پیکار اسکندر با لشکر زنگبار (ساقی نامه)	۸۰۹	اندرز و اشارت به ممدوح	۸۷۲
اندرز	۸۰۹	داستان	۸۷۳
داستان	۸۱۰	ویران کردن اسکندر آتشکده‌های عجم را	۸۸۱
بازگشتن اسکندر از جنگ زنگ با فیروزی (ساقی نامه)	۸۲۵	اندرز و گله از دست روزگار	۸۸۱
اندرز	۸۲۵	داستان	۸۸۱
داستان	۸۲۶	خواستگاری اسکندر روشنک را (ساقی نامه)	۸۸۶
سیکالشی نمودن اسکندر بر جنگ را (ساقی نامه)	۸۲۹	آرزو	۸۸۶
اندرز	۸۲۹	داستان	۸۸۶
داستان	۸۲۹	به پادشاهی نشستن اسکندر (ساقی نامه)	۸۹۲
آیین ساختن اسکندر (ساقی نامه)	۸۳۰	اندرز	۸۹۲
اندرز	۸۳۰	داستان	۸۹۳
داستان	۸۳۵	فستادن اسکندر روشنک را به روم (ساقی نامه)	۸۹۶
خراج خواستن دارا از اسکندر (ساقی نامه)	۸۳۶	داستان	۸۹۶
اندرز	۸۳۶	داستان	۸۹۷
داستان	۸۳۶	رفتن اسکندر به ایران مغرب و زیارت کعبه (ساقی نامه)	۹۰۰
شتافتن اسکندر به جنگ دارا (ساقی نامه)	۸۴۱	اندرز	۹۰۰
اندرز	۸۴۱	داستان	۹۰۱
داستان	۸۴۱	داستان نوشابه پادشاه برده (ساقی نامه)	۹۰۵
رأی زدن دارا با بزرگان ایران (ساقی نامه)	۸۴۴	اندرز	۹۰۵
اندرز	۸۴۴	داستان	۹۰۶
داستان	۸۴۵	بزم اسکندر با نوشابه (ساقی نامه)	۹۱۹
نامه‌ی دارا به اسکندر	۸۵۱	داستان	۹۱۹
پاسخ نامه‌ی دارا از جانب اسکندر	۸۵۴	رفتن اسکندر به کوه البرز (ساقی نامه)	۹۲۲
جنگ دارا با اسکندر (ساقی نامه)	۸۵۸	اندرز	۹۲۲
اندرز و حکمت	۸۵۸	داستان	۹۲۳
داستان	۸۵۸	گشودن اسکندر در دربند را به دعای زاهد	۹۲۶

- داستان ۱۱۶۷
 بازگشتن اسکندر از حد شمال به غزم روم ۱۱۷۵
 وصف تابستان ۱۱۷۵
 وصیت‌نامه‌ی اسکندر (مُعَنّی نامه) ۱۱۷۷
 وصف خزان ۱۱۷۷
 سوگند نامه‌ی اسکندر به سوی مادر (مُعَنّی نامه) ۱۱۸۳
 داستان ۱۱۸۳
 رسیدن نامه‌ی اسکندر به مادرش (مُعَنّی نامه) ۱۱۸۹
 وصف زمستان ۱۱۸۹
 داستان ۱۱۹۰
 نالیدن اسکندر و در مرگ پدر و هاکم پادشاهی ۱۱۹۰
 داستان ۱۱۹۰
 انجامش روزگار ارسطو (مُعَنّی نامه) ۱۱۹۲
 داستان ۱۱۹۲
 انجامش روزگار هرمس (مُعَنّی نامه) ۱۱۹۲
 داستان ۱۱۹۲
 انجامش روزگار افلاطون (مُعَنّی نامه) ۱۱۹۴
 داستان ۱۱۹۴
 انجامش روزگار والیس (مُعَنّی نامه) ۱۱۹۵
 داستان ۱۱۹۵
 انجامش روزگار بلیناس (مُعَنّی نامه) ۱۱۹۵
 داستان ۱۱۹۶
 انجامش روزگار فرفور یوس (مُعَنّی نامه) ۱۱۹۶
 داستان ۱۱۹۶
 انجامش روزگار سقراط (مُعَنّی نامه) ۱۱۹۷
 داستان ۱۱۹۷
 انجامش روزگار نظامی (مُعَنّی نامه) ۱۱۹۸
 داستان ۱۱۹۸
 ستایش ملک عزالدین مسعود بن ارسلان ۱۱۹۸
 دعای پادشاه ۱۱۹۸
 انجامش اقبال‌نامه ۱۲۰۰
 فرگانه ۱۲۰۵